

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yesha‘yah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 598 [1837 oder 1838]

דכ היעשי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9106

(כב) ואספו אסיפה . שהיא לרעתם להכניס אסיר אל בור המוכן לו מחוייבי גיהנם לגיהנם : וסגרו על מסגר . הם ז' מדורי גיהנם : ומרוב ימים יפקדו-עונות ימים רבים יפקדו עליהם זהו שיטת הקלירי (בסילוק של יוצר דפרשת זכור) לרוב ימי' להמנות לחשוב להם חשבונות: (כג) וחסר' הלכנה וגו' . ת"י ויבהתון דסלחין לסיהרא ויתכנעון דסגדין לשמשא :

(כב) ואספו אספה
אסיר על-בור
וסגרו על-מסגר
ומרב ימים יפקדו:
(כג) וחסרה הלכנה ובושה החמה
כי-מלך יהוה צבאות
בהר ציון ובירושלם
ונגד זקניו כבוד:

כה (א) עלות מרחוק אמונה אומן-עלות שיעל מרחוק לאברהם קברית בין הנתיבי: אמונה אומן-אמונה נאמנת . אומן כמו אהל אוכל ואינו לשון פועל אלא ל' מפעל אבויר"מינט בלע"ז : (ב) כי שמת . הר שעיר מעיר לגל: ארמון זרים מעיר-מעון שעשו בעירך שהחריבו' תתן ארמנותיה חורבן אשר לעולם לא יבנה

כה

(א) יהוה אלהי אתה
ארוממה
אודה שממה
כי עשית פלא
עצות מרחק
אמונה אמן:

ב א ו ר

בשמות המלאכים , ולכן הנכון בעיני כאשר פירשתי . (כב) ואספו אספה , צא השם אחר הפעל לחזק ורבי' כמוהו, והכוונה על מלכיה האדמה שזכר שיושפלו כל כך עד שידמו לאסירים והענין על סנחריב והמלכים אשר אתו- אסיר, יחסר כ"ף . הדמיון ושעורו

(ג) כי שמת מעיר לגר
קרית בצורה למפלה
ארמון זרים מעיר
לעולם לא יבנה:
(ג) על-כן יכבדוה עם-עו
קרית גוים עריצים ייראוה:

כמו על סל (שמות כ"ט ג') שענינו צסל . ומרב ימים יפקדו , הרב שתרגם, חוץ לחנגע לייט ווערדען זיך בעשטונחטט, הנה אחז במלת ומרב דעת הרד"ק ששעורו ול רוב, ובפעל יסקדו דעת הראב"ע שהוא פקידה לרעה, אולם יש גם לפרש שהוא פקידה לטובה, ושהכוונה שגם הממלכות האלה עוד תשובנה לאיתנן ברוב ימים, כי כן דרך הנביאי' לחתו' כל יעודי הרעות גם על שאר האומות, כאשר מנינו בישיעה וירמיה אצל מואב מזכרים בני עמון וזכור , אך אם גם אמה עוד יעמודו לכסא , מ"מ העוז והממשלה יהיה רק לה' לצבאות אשר

י ש ע י ה כ ר כה

ב א ו ר ק

(כב) אונד זיא ווערדען איינגעטהאן איין הויף ,
 וויא געפֿאָנגענע אים קערקער ,
 אונד ווערדען איינגעשפעררט אים פֿערליעם ,
 אייף לאַנגע צייט ווערדען זיא בעשטראַפֿט .
 (ג) אונד ערראַטהען ווירד דער מאַנד , זיך שאַמען דיא זאָנגע ,
 דען רעניערען ווירד דער עוויגע צבאות ,
 אויף דעם בערגע ציון אונד ירושלים ,
 אונד פֿאַר זיינען עלטעסטען איזט העררליכֿקייט .

כה

(א) הערר , טיין גאָטט ביזט דוא !
 דיך ווילל איך ערהעבען ,
 ווילל פֿרויען דיינען נאָמען ,
 דען דוא פֿאַללבראַכטעסט וואונדער ,
 ראַטהשליסע אויס פֿערנער צייט ,
 אין וואַהרהייט בעוואַהרט .
 (ב) דוא באַכטעסט אויס דער שטאַרט איינען שוטט ,
 דיא פֿעסטע בורג צום געטרימטער ,
 דער פֿאַללאַסט דער באַרבאַרען איזט וועג אויס דער
 שטאַרט ,
 אין עוויגקייט ווירד ניכט מעהר ערכווייט .
 (ג) דאַרום פֿערהעררליכֿס דיך איין זאָנסט פֿרעכעם פֿאַלק ,
 אין דער בורג ווילדער נאַציאָנען פֿירכטען זיא דיך .
 דען

אשר ימלוך על הר ציון .
 (כג) וחשרה חלבנה ,
 הנכון כדעת החכם
 געזעניוס כי מכבוד ה'
 אשר יראה במקום קדשו
 תחטו"ה חלבנה ותבוא
 החמה , וכענין שאמר
 לקמן (ס' י"ט) לא יהי'
 לך עוד השמש לאור יומם
 וגו' והיה לך ה' לאור
 עולם . ונגד זקניו , כלומר
 נגד פני זקניו , וכן תרגם
 יונתן וקדם סבי עמיה .

כה (א) ח' אלהי, אמר
 הראש"ע : דברי
 הנבי' אובל אחד מהזקני'
 ע"כ , והראשון יראה לי
 יות' נכון כי אנחנו נחזיק
 בדעת ר"מ הכהן אגס
 הפרשה הזאת נאמרה על
 סנחריב כמו שהביא
 הראש"ע בשמו , ולדעתו
 ינבא כאן על חרבן נינוה ,
 כי מאז נפל אשור גדוד
 בארץ יהודה נפלה זרוע
 המלוכה מאשור ומלכי
 צבל משלו בהם (וב"כ
 הרד"א) בתחלת פירוש
 לספר נחום , והיתה עיר
 המלוכ' נינוה הלוך ודלה

עד שכל נבוכדנצר והחריבה כלה , וכן אמרו בס"ע על ג"כ צאנה הראשונה כצ"כ נינוה .
 עצות מרחוק , העלות שאמרת מזמן רחוק על ידי נביאיך (רד"ק) , ולפי דרכי
 הכוונה על נבואת יונה בן אמתי על נינוה , כי אם גם נחם ה' על הרעה הנה
 עלת ה' היא תקום לעולם , ולא יפול מדבריו ארצה , ואם גם יאריך אפס נקה
 לא ינקה , וב"כ הרד"א א"ס שנבואת יונה נתקיימה בימי ג"כ , ועיין בפירוש לס' יונה ,
 כי לדעתו אך המר האל הארבעים יום לארבעים שנה . אמונה אומן , כמו רעים ונאמנים
 חזקים וקיימים , וכן במקום נאמן (לעיל כ"ב כ"ג) חזק וקיים (רד"ק) , ובא אמונת אומן
 כמו ה' עוזי ומעוזי (ירמ' ט"ז י"ט) לחזק (ראש"ע) . ויש גם לפרש ענות מרחוק העלות שהם
 רחוקות מן ההשגה כי עמוקות הנה , עתה באמנה אמן , כלומר נתקיימו באמת , ויתורגם :
 חונכעגרייפֿליכע רחטהטאָנגע בעוואַהרעטען זיך חין וואַהרהייט . (ב) מעיר , המ"ס כמו ממעבדות
 זהב לבושה (תהלים מ"ה י"ד) שענינו "חויס" , והלמ"ד מן לגל יורה על הפעול כמו הרגו
 לאבנר (ש"ג ג' ל') עיין מכלול . וכבר אמרתי לך כי לכל עיר גדולה לאלהים יקרא ביחוד
 בשם עיר , וע"פ דרכנו הכוונה על נינוה . ארמון זרים , לדעתי הוא בית המלך "בעיר נינוה
 שהיה בנוי לתלפיות כאשר זכרו הקדמונים , וקראו ארמון זרים , לפי שהיה מושב למלכי
 אבזרים , וזה שתרגם הרב , ב"חבארען" . מעיר , הרב תרגם כדעת הרד"ק שהארמון נשבת
 מהעיר , וכן דעת בעל הטעמים כאשר יבין המעביל , ויש גם לפתור המ"ס כמו ב"ת (עיין
 מכלול לרד"ק) , והענין ארמון שהיה בעיר לא יבנה עוד לעולם . (ג) על בן וגו' , גם הצזים
 והעכזים באומות וכבדוך וייראוך כעיראוי מה שעשית (רד"ק) , והוא

יבנה : (ד) מחסה מזרם - כיסוי אוהל להגן מזרם וכל להגין מחורב ומהו אותו זרם הוא רוח עריצים כי רוחם דומה לזר'השוטף בקיר ומפילו: (ה) כחורב בציון - בעת יונש שמיבש הזרעים להתמולל כן תכניע שאון זרים: חורב בצל עב - כשהמים מתקשרי' בענן עב כימי השרב שהכל שמחים בו כן יענה שיר הדיקיי' על זמר עריצים 'זמפלתן: זמיר - לשון לח תזמור (ויקרא כ"ה): (ו) ועשה ה' זבאות לכל העמים - כשיבאו לזבא על ירושלים: משתה שמנים - שהם סבורים שיהא נוח להם כשמן יהפוך להם למשתה שמרים: שמנים ממחים - נוחים ושמנים כמוח עלמות יהיה שמרי' מזוקקין מכל משקה שמן וייןלא יהא שם לא שמרי' לזדס וכל זה במלחמות גוג ומגוג: (ז) הלוט - הכיסוי: הלוט על כל העמים - המכסה את כל העמים - הלוט כמו וילט פניו(מלכים א' י"ט) הנה היא לטה בשמל'(שמואל א' כ"א): והמסכה - לשון נסיכות ושררה: בלע

(ד) כִּי־הִיִּיתַ מְעוֹז לְדָל
 מְעוֹז לְאֲבִיוֹן בְּצָר־לוֹ
 מַחֲסֵה מִזֶּרֶם
 צֵל מִחֶרֶב
 כִּי רוּחַ עֲרִיצִים
 כְּזָרִם קִיר:
 (ה) בְּחֶרֶב בְּצִיּוֹן
 שְׂאוֹן זָרִים תִּכְנִיעַ
 חֶרֶב בְּצֵל עֵב
 זְמִיר עֲרִיצִים יַעֲנֶה:
 (ו) וַעֲשֵׂה יְהוָה זְבָאוֹת
 לְכָל־הָעַמִּים בְּהָר הַזֶּה
 מִשְׁתֵּה שְׂמָנִים
 מִשְׁתֵּה שְׂמָרִים
 שְׂמָנִים מִמְּחִים
 שְׂמָרִים מִזֻּקְקִים:
 (ז) וּבִלְע בְּהָר הַזֶּה

פְּנֵי־הַקּוֹט | הַלּוֹט עַל־כָּל־
 הָעַמִּים
 וְהַמַּסְכָּה הַנְּסוּכָה עַל־כָּל־
 הַגּוֹיִם:

בלע

ב א ו ר

(ד) כי היית מעוז לדל, דל ואביון תאריס לישראל - כי רוח, עתה יבאר הנמשל כי זרם המכוון בו רוח עריצים, כלומר חמת רוחם ואפס - כזרם קיר, לדעת כל המפרשים הענין כגשם שוטף ורוח סועה וסער אשר יפיל החומה - והרב המתרגם השביל לפרשו מענין כהקיר בור מימיה (ירמיה ו' ז') ופי' שם הרד"ק

(ד) דען רוא כיוט געוואָרדען שוטץ דעם שוואַצען,

שוטץ דעם ליידענדען אין ווינער נאַטה.

שירם געגען אונגעווייטער,

שאַטטען פֿאַר דער היטצע,

דען דיא וואוטה דער ווילדען.

גלי כַּט איבערשוועטמענדעם געווייטער.

(ה) וויא היטצע אין דער וויסטע,

זאָ דריקסט רוא ניעדער דאָ טאַכען דער באַרכאַרען,

וויא היטצע דורך דער וואַלקע שאַטטען.

זאָ דאָמפּפּעט ער דאָ געווייכץ דער ווילדען.

(ו) דאָן בערייטעט דער הערר צבאות,

אַללען פֿאַלקערן אויף ריעזעם בערגע,

איין מאַהל פֿאַן איפּפיגקייטען,

איין מאַהל פֿאַן העפּענוויינען,

איפּפיגקייטען פֿאַללער מאַרק,

העפּענוויינע וואַהל געלייטערט.

(ז) אונד ער לאַסט פֿערשווינדען אויף ריעזעם בערגע,

דיא לאַרפּע דיא דאָ פֿערלאַרפּט אַללע פֿאַלקער,

אונד דיא היללע דיא דאָ פֿערהיללט אַללע נאַציאָנען.

ער

הרד"ק שהוא מן מקור ,
כמי צאר אשר ינצו
תמיד מבלי הפסק .
(ה) כחרב בציון , הרב
תרגם כדעת הרד"ק ויתר
המפרשים , שהכוונה כמו
החרב בארץ ליה שאין
לאדם להסתר ממנו , או
שמיבש הזרעים כמ"ס
רש"י , כן תכניע לריס
באין מפלט למו . חרב
בצל עב , תחסר כ"ף
הדמיון , כלומר כאשר מלל
עב ירפה קום היום
ויתקרר , כן יענה ה'
פתאום זמיר ערילים
ששמחו בעוזם , כמו אודך
ה' כי עניתני (תהלים
קי"ח כ"א) ועיין שם
הצאור מהחכם ר' יואל
ברי"ל . ואמר תכניע
בנוכח ויענה בנוסתר
כדרך הנביא הזה , וזה
הפירוש מסכים לנגינה
אך לא לנעם המליצה
ולהמשך המאמרים כאשר
יבין המשכיל , ולכן אבחר
אני בדע' הרד"א שהפסוק
הזה עוד הוא צאור המשל
של מחס' מזר' לל מחרב ,

והנה נגד מזרס' אמר כי רוח ערילים וגו' כאשר בארנו , ולעמת מחרב אמר כחרב בציון שאין
זרי , והוסיף לבאר עוד מלות מחסה וכל , נגד לל אמר תכניע חרב כל עב , ולעמת מחסה
אמר זמיר ערילים יענה , כי רוח ערילים כזרס קיר (והרד"א פירש זמיר ערילים בענין
אחר ואיננה מן הלורך ע"ש) . (ו) לכל העמים , אם שהוא יעוד משקיו , כי כבר אמרנו זה
פעמים שבאמת הגיע בימי חזקיה עת דודים , או שהכוונה במלת עמים על שבטי ישראל ,
כמו עמים הר יקראו (דברים לג י"ט) , וכן אחריו בנימין בעממך (סופטים ה' י"ד) , ואמר
כל העמים שגם אפרים ומנשה ויתר השבטים יבואו להר ה' , וכן היה בפסח שעשה חזקיה
כמבואר בדה"ב (פרשה ל') . בהר הזה , הר ציון . משחה שמרים , תרגם הרב כדעת חכמי
העמים שענינו מיין הזוקט על שמריו והעד שמרים מזקקים . ממחים , מענין מוח ואם
שאינו משרשו (רד"ק) , והענין שיבואו לבית ה' להביא שם עולותיהם וזבחיהם וישמחו שם
לפני ה' . (ז) ובלע , ישבית ויכלה כמו בלע ה' ולא חמל (איכה ב' ב') . פני , לדעת החכם
געועניוס הוא השטח העליון (דיח אָבערפֿאַנע) ודימה אותו אל מי גלה פני לבוש (איוב מ"א
ה') , אך יותר נכון כדעת הרב המתרגם , כי פני הלוט הוא המסכה כזורת פני איש (וצרפֿע)
הלוט הלוט , הראשון הוא השם והשני הוא הפעל , והוא נרדף עם והמסכה , שגם הוא לשון
מכסה (רד"ק) , ואולי מכסה הוא מהמתהפכים . הנסוכה , כמו ויסק על ארון העדות
(שמות מ' כ"א) גם זה מענין כסוי , והענין לדעתי כי אז יהיו העמים גלויי העינים ויחזו
את אלהים בציון , ולא יכסה עוד ערפל לאומים בהבלי האלילים , אבל כולם יכירו וידעו
כי השם אחד , וזה תכלית כל יעודי המשיחות כנודע , ואם הכוונה רק על שבטי יה גם זה
יולדק , כי יאמר שיהודה ואפרים יטו שכם אחד לעבוד את אלהי ישראל באמת ובתמים .
בלע

(ח) בלע המות • יכסנו ויעלימנו עולמו מישראל:
 (ט) ואמר • עמו ביום ההוא הנה וגו' קוינו לו ויושיענו • היינו מקוים לו שיושיענו: (י) כי תנוח יד ה' • גבורתו של מקום: וכדוש • יהא נידש • וכדוש כמו וכרוץ הגלגל (קהלת י"ג): תחתיו • במקומו: מתבן • תבן: מדמנה: טיט וכן לדומן על פני האדמה (ירמיה ט"ו): (יא) ופרש ידיו • ישבר ידיו וזרועותיו בסמך כפיים בבכי: השחה • השט צמי': לשחות • לאט וכן מי שקו (יחזקאל מ"ז') והשפיל: המשפיל את גאוותו: עם ארבות ידיו • לשון וארב לו (דברים י"ט) תירג' יונתן אשות ידוהי מקום שהוא שם לו ידים לארוב והם מגדלים גבוהים אשות חומות ומגדלים כמו (ירמיה ג') נפלו אשיותיה: (ב) משגב חומותיך • למואב הוא אומר:

עיר

ב א ו ר

(ח) בלע הסוח, אמר הרד"ק מיתה מקרית ולא מיתה טבעית ע"כ, והוא בענין ויסר מעלי רק את המות הזה (שמות י"ז) ולכן בא בה"א הדעת, כי המות אשר הוא עתה ישכל סביב והוא חרב אשר יבלע. (ט) ואמר, נדבק עם עמו (ראב"ע) וב"כ הרד"ק, ולדעת הרב המתרגם הוא כנוי סתמי, ואמר האומר • (י) יד ה', ידו הנטויה לנקום נקם, בענין יד ה' הויה במקדש (שם ט' ג'). ונדרוש מואב, כמ"ש רש"י, ואמר הראב"ע והזכיר מואב בסרט לפי שצאו לעזור החרים על ביון ע"כ, ואף שלא מזינו שהיו במחנה סנחריב מואבים, אינו מן הנמנע שכן היה, ויראה לי כי בעבור זה זכר מואב, לפי שהמה החזיקו בארץ בני ראובן וגד ושמו להם הארבות האלה לאחוזת עולם, כנראה ממשא מואב (לעיל פרשה ט"ו) מה שלא היה בן צערי שומרון, כי העמים אשר גלו עם בל אחזו בהן אך היו גרים עם, כנראה מפשטות הכתובים (מ"ב פרשה י"ז) • תחתיו, כמו שבו איש תחתיו (שמות ט"ז ב"ט) כלומר במקומו • מתבן, מערמות תבן אשר ידעו באשפה לעשות מהם זבל לשדות וכרמים, וזה שאמר כמו

(ח) בלע המות לנצח

ומחה אדני יהוה

דמעה מעל כל פנים

וחרפת עמו

יסיר מעל כל הארץ

כי יהוה דבר:

(ט) ואמר ביום ההוא

הנה אלהינו זה

קוינו לו ויושיענו

זה יהוה קוינו לו

נגילה ונשמחה בישועתו:

(י) כי תנוח יד יהוה בהר הוה

ונדרוש מואב תחתיו

כהדרוש מתבן במי מדמנה:

(יא) ופרש ידיו בקרבו

כאשר יפרש השחה לשחות

והשפיר גאותו

עם ארבות ידיו:

(יב) ומבצר משגב חמתיה

השח השפיר

הגיע לארץ עד עפר:

ביום

במו קרי

המתרגם הוא כנוי סתמי, ואמר האומר • (י) יד ה', ידו הנטויה לנקום נקם, בענין יד ה' הויה במקדש (שם ט' ג'). ונדרוש מואב, כמ"ש רש"י, ואמר הראב"ע והזכיר מואב בסרט לפי שצאו לעזור החרים על ביון ע"כ, ואף שלא מזינו שהיו במחנה סנחריב מואבים, אינו מן הנמנע שכן היה, ויראה לי כי בעבור זה זכר מואב, לפי שהמה החזיקו בארץ בני ראובן וגד ושמו להם הארבות האלה לאחוזת עולם, כנראה ממשא מואב (לעיל פרשה ט"ו) מה שלא היה בן צערי שומרון, כי העמים אשר גלו עם בל אחזו בהן אך היו גרים עם, כנראה מפשטות הכתובים (מ"ב פרשה י"ז) • תחתיו, כמו שבו איש תחתיו (שמות ט"ז ב"ט) כלומר במקומו • מתבן, מערמות תבן אשר ידעו באשפה לעשות מהם זבל לשדות וכרמים, וזה שאמר כמו

(ח) ער לאַסט פֿערשווינדען דען טאָד אויף איממער ,
אונד עס ווישט אַב דער הערר דער עוויגע ,
דיא טהראָנע פֿאָן יעדעס אַנטליטץ ,
אונד דיא שמאָך ווינעס פֿאַלקעס ,
שאַפֿט ער וועג פֿאָן דער גאַנצען ערדע ,
דען דער עוויגע שפּריכט'ס .

(ט) אונד מאָן שפּריכט אָן יענעס טאַגע :
זיעהע דאָ! אונזער גאַטט ,

וויר האַרטען זיין , אונד ער האַלף אונז ,
ער איזט דער עוויגע! זיין האַרטען וויר ,

לאַסט אונז פֿראַהלאַקען אונד אונז פֿרייען אַב זיינער
הילפֿע .

(י) דען רוהען ווירד דיא האַנד דעס העררן , אויף דיע .
זעס בערגע ,

אונד צערשטאַמפֿט ווירד מואב אָן ווינעס אַרטע ,
וויא צערשטאַמפֿט ווירד שטראָה אים שלאַממע .

(יא) אונד עס בייטעט זיינע האַנדע דרין אויס ,
זאָ וויא וויא אויסברייטערט דער שווימער אום צו שוויממען ,

ער אַבער דריקט נייערער זיינען האַכמוטה ,
זאַכטע דען שווינגען זיינער האַנדע .

(יב) אונד דיא עמפֿאַר ראַגענדע פֿעסטע דיינער מויערן ,
ביינט ער , זענקט ער נייערער ,

שטירצט ער צו באַדען , אין דען שטויב .

מדמנה שהוא הטיע
והאפה מענין היו דמן
לאדמה (תהלי"פ"ג י"א),
ומדמנה כמו מתבן אס
הקבין . והזכר געוועניום
אמר שהנכון כפי הקרי
צמי מדמני, לפי שבכתוב
הבא אמר כאשר יפרוש
השוקה , והכוונה על
הלכלכות היוכל במקום
אשפה (וטעו); אולם
לדעתילא יודק כלל ע"ז
כאשר יפרש השוקה , כי
צמיס העכורים והנאלחי'
האלה אי אפשר לשחות;
והריק"ס פירש מדמנה
על עיר מואב שמה כן
כמו שכתוב צנבואת מואב,
ופירוש שמואב יודש
במקומו שהיא מדמנה
(רד"ק), וזה רחוק קלת-
(א) ופרש , הרד"ק
והראב"ע פירו שהשם
הוא הנושא, שהשם יפרוש
זרועותיו לאחור במואב;
אולם יותר נראה כדעת

רש"י שמוסב על מואב , והענין כי כאשר השוקה צמיס אדירים , אס שבלת ישטפוהו יפרוש ידיו
בכל מאמלי כחו לעבור , כן יתאמן מואב לעמוד נגד כריו . והשפיל גאוהו , השס ישפיל
גאותו אשר זה חשב לעבור צמיס רבים . ארבוה ידיו , לדעת רש"י והנמשכים אחריו שהוא
מענין וארב לו אין לו ענין כלל , והראב"ע אמר שאין לו אה ופירושו לפי מקומו , והרד"ק
פירו כמו אילי ידיו , ובארשיו הוסיף כי כח השוקה באילנות ידים ; ויפה אמר הרב המתרגם
בהערותיו שהוא ביהיבן מן אבר , והוא כמו אברה שענינו כנף באברתו יסך לך (תהלי"ס ז"א
ד') , ונקראו אילי הידים אלל השוקה אבר , כי בתנועתם יעוף חיש מהר כעוף . וידידי
המשכיל מו"ה מרדכי גתורטון אמר כי יתכן שנקראו אילי הידים כן , לפי שבהן יעבור השוקה
צמיס כמו בספינה , כי ספינה בארמית שמה ארבא , ההיא ארבא (ב"ב דף ל"ד) וגם זה נכון .
(יב) חומותיך , הראב"ע אמר ד' חומותיך כנגד מואב ע"כ , וב"כ רש"י ע"ש , אך יותר נראה
כדעת חכמי העמים , שהנביא חוזר לתחלת ענינו , כי שמת מעיר לגל וגו' ותהיה הכוונה
על נינוה כאשר פירשתי .

אמר המבאר : זה ימים כבירים אשר מסר לידי ידידי הנאמן מו"ה מרדכי גתורטון
פרשה כ"ו מבואר היטיב ומתורגם מאתו בלשונו הלחה , ואנכי אעתיק לך את דבריו
בשנוי לשון קלת כפי דרכי , כי גם אס אני אחיך בדעה מן הדעות , בכל זאת כל אעל ס
עיני מיתר הפירושים אס אך ראוי לאמרס , כי לא לי המשפט לבחור הישר בעיני רק
להקורא , באשר הערנו ע"ז פעמים רבות , אף כי עלי לשמור פי המתרגם . ואס גם
הרב המתרגם תרגם לפעמים לדעת ידידי הנ"ל — כי גם לו נתן פתאגן הכתב — בכל
זאת נטה גם לפעמים מדרכו (וכאשר אבאר במקומו) , ולכן אך רוחו ידבר בי ומלתו
איננה תמיד על לשוני .
והנה גם ידידי בחר בדעת ר"מ הכהן שכל הפרשיות האלה נאמרו על מסלת סנחריב
ושועת ה' צמיס ההס , והביא ראיות נלחיות לזה דמיון הכתובים כאן ובמעשה
סנחריב , ואנכי אעירך על זה במקומס .